

KAMU DENETÇİLİĞİ (OMBUDSMANLIK) KURUMUNA YAPILAN BAŞVURULARIN DAVA AÇMA SÜRELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

*Effects of the Complaints Submitted to the Ombudsman on the Time-Limits for
Appeals in Judicial Proceedings*

Bilge UZ*

Geliş Tarihi: 10.04.2018 Yayına Kabul Tarihi: 21.05.2018

ÖZ

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru yapılması, başvuruya konu edilen idari işleme karşı dava açma süresini durdurmaktadır. Başvuru üzerine durmuş olan dava açma süresinin yeniden işlemeye başlamasına ilişkin olarak ise mevzuatımızda detaylı düzenlemeler getirilmiştir. Bu çalışma kapsamında, Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuru üzerine durmuş olan idari yargıdaki dava açma sürelerinin yeniden işlemeye başlamasına dair ilgili mevzuat hükümleri ve yabancı ülke uygulamaları kapsamında bazı değerlendirmeler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ombudsman, Kamu Denetçiliği Kurumu, idari yargıda dava açma süreleri, idari yargıda dava açma süresinin durması.

ABSTRACT

Complaints that are submitted to the Ombudsman suspends the term of litigation for that administrative act as the subject of the Ombudsman investigation. The implementing regulations on the initiation of the time limits for appeals in judicial proceedings from their resumption are elaborate. In this study, the suspension of the term of litigation in the administrative jurisdiction by the submission of complaints to the Ombudsman and initiation of the remaining duration shall be considered within current regulations and the other country practices

Keywords: Ombudsman, judicial proceedings, judicial appeals, time limits for litigation, suspension of term of litigation.

* Kamu Denetçiliği Kurumu Hukuk Müşaviri, bilge.uz@ombudsman.gov.tr; orcid.org/0000-0002-9615-2417

GİRİŞ

Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasanın 74 üncü maddesi gereğince, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak amacıyla kurulmuştur. Kamu Denetçiliği Kurumu, şikâyet üzerine hareket geçmekte olup, birey ile idare arasındaki uyuşmazlıkların mahkemeye gidilmeden çözümlenmesine olanak sağlayan bir uzlaştırma mekanizması olarak görev yapmaktadır. Bu bakımdan gereksiz davaları azaltarak yargının yükünü hafifletici bir işlevinin bulunduğunu da kabul edilmektedir (Payashoğlu, 1969: 13). Kuruma başvuruların ücretsiz olması ve başvuru usulünün, yargı yoluna kıyasla daha kolay olması, Kuruma başvuruları arttırabilecek unsurlardandır. Kurumun başvuruları inceleme süresi, mevzuatta altı ay olarak belirlenmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru yapılması, başvuruya konu edilen idari işlemin yürütmesini durdurmamaktadır. Buna karşın, bu başvuru, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu gereğince başvuru konusu işleme karşı dava açma süresini durdurmaktadır.

Kamu Denetçiliği Kurumu salt hukuk mahkemesi gibi karar veren bir organ değildir, daha çok uyuşmazlığın çözümü amaçlı bir başvuru yeridir (Pickl, 1986: 44). Başvurucu açısından bakıldığında, kişinin, kendisini etkileyen bir idari işleme karşı yargıya başvurmak yerine Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurması durumunda, yargıya alternatif ve yapıcı bir yol tercih ederek sorununu çözmeyi hedeflemiş olduğu düşünülebilir. Bu durumda, Kamu Denetçiliği Kurumuna şikâyetini ileten bu başvuru en öncelikli amacının, yargı yolunda olduğu gibi hasım konumuna geçmek olduğu düşünülemez. Bu noktada, başvuru temelde hukukun dışına çıkarak idarenin işlemini hükümsüz bırakmak veya iptal ettirmek ile sınırlı olduğu da söylenemeyecektir. Başvurucu, temelde hukukun dışına çıkarak idarenin işlemini hükümsüz bırakmak veya iptal ettirmek ile sınırlı olduğu da söylenemeyecektir. Başvurucu, temelde hukukun dışına çıkarak idarenin işlemini hükümsüz bırakmak veya iptal ettirmek ile sınırlı olduğu da söylenemeyecektir. Başvurucu, temelde hukukun dışına çıkarak idarenin işlemini hükümsüz bırakmak veya iptal ettirmek ile sınırlı olduğu da söylenemeyecektir. Bu halde, başvuru konusu olayın sadece mevzuata uygunluk açısından değil hakkaniyet açısından da incelenmesinin gerekliliği ortaya çıkarmaktadır.

Konuya, şikâyet edilen idare açısından yaklaşıldığında, Kamu Denetçiliği Kurumu incelemesi sonucu; mevcut mevzuat kapsamında idarenin daha çözüm odaklı hareket imkanı olup olmadığının değerlendirilmesi fırsatı yakalanmış olacaktır. Bu kapsamda idare, iyi yönetim ilkelerinin uygulanması ile vatandaş lehine çözüm sağlayabilecek, ayrıca sunulan kamu hizmetlerinin kalitesi de yeni düzenlemeler ve alınan idari tedbirler ile artırılmış olacaktır. Diğer taraftan, yapılan incelemede herhangi bir aksaklık tespit edilmezse, idarenin “geçerli uygulamaları” güçlenecek ve idarenin kamuoyu nezdinde güvenilirliğini artacaktır (Sezen, 2001: 79).

Bu kapsamda değerlendirildiğinde, Kamu Denetçiliği Kurumu’na yapılan başvuruların dava açma sürelerini durdurması doğaldır. Kuruma başvuruların ele alınabilmesi için

altı aylık inceleme ve araştırma süresi tanınmış olup, aksi durumda idari yargıda dava açma sürelerinin kaçırılması söz konusu olabilecektir. Ayrıca, idari yargıda dava açma sürelerinin durması, sürenin kesilmesinden farklı olarak, geriye kalan dava açma süresinin hesaplanmasını gerektirmektedir. Kalan dava açma süresinin sürenin hesaplanması ise başvuru açısından bazı durumlarda kafa karıştırıcı olabilmektedir. Bu çalışma kapsamında, Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvuru üzerine durmuş olan idari yargıdaki dava açma sürelerinin yeniden işlemeye başlamasına dair ilgili mevzuat hükümleri ve yabancı ülke uygulamaları kapsamında bazı değerlendirmeler sunulacaktır.

1. DİĞER ÜLKE OMBUDSMANLIK KURUMLARI VE YARGI İLİŞKİSİ

Avrupa Birliği dokümanlarında, Ombudsmanlık Kurumlarına yapılan başvuruların sonucunda; somut olayların neredeyse yarısında idarenin doğru davranmadığı ve iyi yönetimin mevcut olmadığı sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir. Yine bu dokümanlarda; idarenin birçok olayda, Ombudsman incelemesi devam ederken kendi inisiyatifi ile harekete geçerek şikâyet konusu sorunu çözümlene yoluna gittiği, Ombudsmanın ise, sorun çözülmezse hem başvurucuyu hem de idareyi memnun edebilecek bir çözüm üretmeye çalıştığı belirtilmektedir. Bu mümkün olmazsa, Ombudsman tavsiye kararı yayımlayarak olayı çözümlenmektedir. İdare kendisine iletilen tavsiye kararını dikkate almadığında, Ombudsman konu hakkında hazırladığı özel raporu Avrupa Parlamentosuna sunmaktadır (European Union, 2011:8).

Bu işleyiş dikkate alındığında, Ombudsmanlık Kurumları ile yargı ilişkisine göz atılması gerekmektedir. Ombudsmanlık Kurumları ile yargı ilişkisinde dikkati çeken husus, yargı bağımsızlığı ilkesi gereğince, hakimlerin görev ve yetki alanına giren konuların Ombudsman'ın yetkisinin dışında tutulmasıdır (Bertrant, 2002: 213, 214).

Avrupa Ombudsmanlarının Şikâyet Rehberi başlıklı dokümanda, mahkemeler ve Ombudsman Kurumları arasındaki ilişkiye değinilerek; Ombudsman'ın rolünün, mahkemelerin salt yargısal nitelikli rolünün tamamlayıcısı olarak görev yapmaları olduğu ifade edilmektedir (European Union, 2011: 7). Mahkemede bir kazanan bir de kaybeden taraf olur. Bununla birlikte, Ombudsman tarafından yapılan inceleme, eğer mümkün oluyorsa taraflar için “kazan-kazan” sonucunu yaratmaktadır. Bu anlamda, Ombudsman yargıdan farklı olarak her iki tarafında da memnun olacağı bir sonuç oluşturmaktadır. İlâveten, mahkemelerden farklı olarak, Ombudsman tarafından, somut olayda iyi yönetimin gerçekleşmediğinin tespiti de mümkün olup, bu tespitin yapılabilmesi için kanuna aykırı bir durumun varlığı da şart değildir. Bununla birlikte, Ombudsmanlık Kurumları yargıda görülmekte olan veya daha önce karara bağlanmış konuları incelemekten genellikle imtina etmektedir. Bu noktada Ombudsmanın mahkemelerden daha geniş bir perspektifte konuyu incelemekte ve çok daha kapsamlı çözüm önerileri

üretmekte olduğu kabul edilmektedir. Bir anlamda Ombudsman verdiği tavsiye kararları ile idarenin işleyişinde “olması gereken”i ortaya koymaktadır (European Union, 2011: 9,16).

Bir başvuru sahibinin, Ombudsmana başvuru yapması sonrasında veya başvurusuna dair Ombudsman incelemesi sonuçlandıktan sonra aynı konuyu yargıya taşıması da olasıdır. Bu olasılık yabancı ülke uygulamalarının hemen hemen hepsinde mümkündür.

Konuya dava sürelerinin durması açısından yaklaşıldığında; çeşitli yabancı ülke mevzuatlarında uygulamanın farklı ele alındığı görülmektedir. Birçok ülkede Ombudsmana başvuru dava açma sürelerini etkilememektedir. Hatta, bazı ülkelerde yargı süreci devam ederken de Ombudsman konuyu inceleme yetkisini haiz kılınmıştır. Buna karşın, Ombudsman tarafından, yargıya intikal eden konunun genellikle incelenmemesi yoluna gidilmektedir. Örneğin, Fransa’da bireylerin Ombudsman’la başvuru yapılabilmesi için bir zaman sınırı belirlenmemiştir. Ombudsman, konuya ilişkin hukuki süreç başlamış olsa veya süreç yargıya taşınmış olsa dahi konuyu inceleme altına alabilmektedir. Bu husus; Ombudsman’ın varlık sebebinin “sadece mevcut yanlışların düzeltilmesine katkıda bulunmak olmadığı” daha çok bu tür hatalar oluşmadan önce, “çıkarların dengelenmesi – hakkaniyetin sağlanması” olduğu ifadesi ile açıklanmaktadır. Bu düşünce ile Fransa’da Ombudsmana başvuru yapılmasının, dava süresini kesmeyeceği veya durdurmayaacağı hükme bağlanmıştır² (Stadlmayer, 2008: 191-192).

Avrupa Birliği Ombudsmanı uygulamasında, Ombudsmana yapılan başvuru dava açma sürelerini etkilememektedir. Aynı şekilde, Ombudsmana başvuru, varsa idari başvuru sürelerine de etki etmemektedir. Bu husus, Tüzüklerinin; “Ombudsmana yapılan başvurular, idari ve yargısal başvuru süreçlerinde geçerli olan süre kısıtlarını etkilemez” ifadesini içeren 2 nci maddesinin 6 ncı paragrafı ile açıkça hükme bağlanmıştır (Stadlmayer, 2008: 174). Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda’da, Ombudsman³ kendisine yapılan her şikayeti inceleme yükümlülüğü altında değildir. Eğer başvuru sahibinin o konuda yargıya başvurma hakkı mevcutsa veya şikâyetle ilgili yargısal süreç her hâlükârda başlatılmış ise Ombudsman konuyu incelememeyi tercih edebilmektedir (Stadlmayer, 2008: 435). Somut olayda Ombudsman haksızlığa uğramış olan başvuru sahibinin yargı yoluna başvurusunu beklemenin makul karşılanmayacağı kanaatine ulaşırsa şikayeti incelemektedir (Aslan, 1986: 168). Yapılan inceleme sonucu verilen karar uygulanmazsa, Ombudsman bu durumu özel bir rapor halinde Parlamento’ya bildirmektedir (Tayşi, 1997: 112). Bu durum da yargısal süreleri etkilememektedir (Stadlmayer, 2008: 435).

Yunanistan mevzuatı gereğince, Ombudsmana başvurusunun altı ay içerisinde yapılması gerekmekte olup, bu başvurusunun kanun ile belirlenmiş olan hiçbir süreyi durdurmayaacağı

¹ Mediateur de la Republique.

² Fransız Ombudsmanlık Kanunu madde 7/2.

³ Parliamentary Commissioner.

veya kesmeyeceği kanunlarında düzenlenmiştir. Bununla birlikte, eğer idari veya yargısal bir başvuru yapılmış, itiraz edilmiş ise Ombudsman, söz konusu merci karar verene kadar (idari başvurularda en çok üç ay) konu incelememeyi tercih edebilmektedir (Stadlmayer, 2008: 218). Lüksemburg’da ise, ön koşullar mevcut ise, Ombudsman kendisine yapılan başvuru üzerine şikâyet konusunu incelemeye alıp almama konusunda takdir yetkisini haizdir. Bu durumda yapılan şikâyet başvurusu idari veya yargısal hiçbir süreyi durdurmamaktadır (Stadlmayer, 2008: 294). İspanya’da, Ombudsman⁴ yargının salt muhakeme işlevi dışında kalan, adalet mekanizmasının işleyişi ile ilgili usul konularında şikâyetleri inceleyebilmektedir (Tortop, 1998: 9). Finlandiya’da, merkezi ve yerel yönetim örgütleri kadar yargı organı da Ombudsman denetimine tabidir (Sezen, 2001: 76). Malta mevzuatı gereğince; Ombudsman mevzuat gereği hiçbir şekilde yargıya taşınmış veya devam etmekte olan dava konusu olan şikâyetleri incelememektedir. Eğer, başvuru veya herhangi bir ilgili kişi inceleme konusu olan şikâyet ile ilgili yargısal süreç başlatırsa Ombudsman kendi incelemesini durdurmaktadır (Stadlmayer, 2008: 305).

Özetle, Ombudsmana yapılan başvuruların dava açma sürelerine etkisi bakımından Avrupa ülkelerinin mevzuatlarını genel olarak incelediğimizde, başvuruların çoğunlukla dava sürelerini etkilemediğini; bazı ülke uygulamalarında Ombudsmanın kendisine intikal eden başvuru sonrası; “başvuruya konu idari işlem için” idareden o işlemin uygulamasının durdurulmasını talep edebildiğini görmekteyiz. Böylece inceleme altındaki işlemin uygulaması (genellikle otuz günlük süreler ile) idare tarafından askıya alınmış olmaktadır.

Asya ülkelerinin ombudsmanlık kurumlarına bakıldığında, başta Hindistan ve Pakistan gibi ülkeler olmak üzere genellikle, yargının açıkça ombudsmanın yetki alanının dışında tutulduğu görülmektedir. İran uygulamasında ise İran Genel Denetleme Kurumu aynı zamanda İran yargı sisteminin bir parçasını oluşturmaktadır olduğundan bu anlamda farklılık arz etmektedir. (Kriebaum, Stadlmayer, 2016: 38, 39). Japonya’da, mahkemelerin karara bağladığı anlaşmazlıklar ile devam eden davalar ombudsmanın yetki alanı dışında tutulmakla birlikte, eğer aynı konuda çok yoğun şikâyet gelmekte ise ve bu durum kanun veya diğer hukuki düzenlemelerin değiştirilmesini gerektiriyorsa, o konuda Ombudsman incelemesi başlatılabilmektedir. Bununla birlikte bu inceleme, çok acil müdahale gerektiren, kamuoyunda tepki uyandıran konularla sınırlı kalmaktadır. Bu şartlar mevcut ise mevzuat değişikliği önerisi Ombudsman tarafından ilgili bakanlıklara sunulmaktadır (Kriebaum, Stadlmayer, 2016: 163).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından hazırlanmış olan, Ombudsman Kurumları için Rehber Doküman içeriğinde, Ombudsmanlık Kurumlarına; Ombudsmanın veya Ombudsmanlık Kurumu çalışanlarının, başvuru sahiplerine, başvuruları ile ilgili “hukuki tavsiye” veya “öneri niteliğinde bilgi” sağlamaması veya yazı yazmaması tavsiye edilmektedir. Rehber Doküman bu tavsiyesinin altında yatan nedeni;

⁴ Defensor Del Pueblo.

“Ombudsman Kurumlarının koruması gereken en önemli özelliği “tarafsız ve bağımsız” duruşlarıdır. Hukuki öneri, tavsiye veya bu türden açıklamalar başvuru ve Ombudsmanlık Kurumu arasında avukat-müvekkil türünden bir ilişki yaratabilir. Bu türden bir ilişki hem bu Kurumun ve kurum çalışanlarının tarafsızlığını zedeler hem de kural olarak Ombudsmanlık Kurumlarının hiçbir “bireyi” veya “kurumu” temsil etmeyen, tarafsız ve bağımsız yapısına gölge düşürür. Bu durumda, Ombudsmanlık Kurumlarına başvuru inceleme sürecinde; başvuru sahiplerine özgü, doğrudan hukuki destek niteliğinde özel ve ayrıcalıklı bilgi sağlamaması tavsiye edilmektedir.”

şeklinde açıklamaktadır (UNDP, 2006: 57).

Bu anlamda dava açma sürelerine ilişkin olarak, her bir başvurucuya özel bilgi sağlanması yerine genel bir yaklaşım sergilenerek, aynı durumdaki başvurularda yeknesak bilgilendirme yapılmasının uygulama açısından daha yerinde olacağı düşünülebilir.

2. İDARİ YARGIDAKİ DAVA AÇMA SÜRELERİNİN ÖNEMİ VE FONKSİYONU

İdarenin eylem ve işlemleri aleyhine idari yargıya başvurma belirli sürelerle bağlanmıştır. Bu süreler geçirildikten sonra idarenin eylem ve işlemlerinin kanun yollarında tekrar tartışılması veya iptali talep edilemez (Azrak, 1969: 147). İdari işlemlere karşı dava açabilmenin süreye bağlanmasının kural olarak iki sebebi bulunmaktadır. Danıştay Kararlarına göre, bu sebeplerden biri, bireye hakkında verilmiş olan idari kararı dava konusu yapmanın gerekip gerekmediğini düşünme ve inceleme fırsatı tanımak diğeri ise, idarenin işlemlerinde kararlılığı sağlamaktır (Tan, 2014:1019).

Doğrudan doğruya hakkı ortadan kaldıran süreler, hak düşürücü süreler olarak tanımlanmaktadır (Güçlü, 2012: 55). Hukukumuzda genel kabul gören görüşe göre; idari yargıda dava açma süreleri kamu düzeniyle ilgilidir ve “hak düşürücü süre” niteliği taşır, ancak yasada öngörülen hâllerde uzar, durur ve kesilir. Bu husus Danıştay Kararlarında genel kabul gören görüştür ve “*Dava açma süresi hak düşürücü bir süre olup, bu süre mücbir sebeplerle durmaz ve kesinleşir*”⁵ şeklinde kararlarda ifadesini bulmaktadır. Dava açma süresi kamu düzeni ile ilgili olduğundan idari davalarda davanın süresinde açılıp açılmadığı mahkemeler tarafından kendiliğinden dikkate alınmaktadır (Gözübüyük ve Tan, 2012: 844, 845).

Anayasamızın 125 inci maddesi uyarınca, “*İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar*”. Genel dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay’da ve idare mahkemelerinde *altmış*, vergi mahkemelerinde ise *otuz* gündür. Bu süreler; idari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirim yapıldığı, tarihi izleyen günden başlar. Bu kural, idari işlemlerin idare tarafından ilgililere açık ve anlaşılır bir biçimde duyurulması ve bu işlemlere karşı idari yollara veya dava yoluna başvurmalarına

⁵ Danıştay 7. Dairesi 09.07.1984 tarihli ve E. 84/1081, K. 84/1385 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 58-59, s. 248.

olanak sağlama amacını taşımaktadır⁶. Adresleri belli olmayanlara, özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanunlarda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren *onbeş* gün sonra işlemeye başlar. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Düzenleyici işleme karşı ilanını izleyen günden itibaren *altmış* günlük dava açma süresi içinde dava açılabileceği gibi; bu süre geçmiş olsa dahi, düzenleyici işlemin uygulanmasına ilişkin olarak bir işlem tesis edilmesi halinde, uygulama işlemi ile dayanağı olan düzenleyici işlemin ayrı ayrı veya birlikte, yine yasal dava açma süresi içinde dava konusu edilebilecektir⁷. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel teşkil etmemektedir.

Bahsi geçen süreler hak düşürücü olduğu için süresinde kullanılmayan hakkın daha sonra yargı yolu ile elde edilmesi imkânı bulunmamaktadır (Ergen, 2007: 17). Başka bir deyişle, dava hakkı düşmekte ve yargı yolu kapanmaktadır. Bu durum da davacı açısından hak kaybı anlamında mağduriyetlere sebep olabilmektedir. Bununla birlikte, idari işleme karşı genel dava açma süresinden daha kısa özel bir süre mevcut ise, idarenin başvuru süresini işlem metninde göstermemiş olması halinde genel dava açma süresi uygulanır ve bu genel süreye uyulmuş ise dava süreden reddedilmez (Karahanoğulları, 2015: 423).

2.1. Dava Açma Süresinin Başlangıcı ve Şartları

İdari dava açma süresinin başlayabilmesi için öncelikle ortada, kesin ve yürütülmesi gereken bir idari işlemin varlığı gereklidir. Bunun yanı sıra, söz konusu işlemin muhatabının bu işlemden haberdar olması şarttır (Ergen, 2007: 106). Bu husus da işlemin ilgisine yazılı olarak bildirilmesi ile mümkün olmaktadır.

Anayasa'nın 125 inci maddesinde, idari davalarda süre yazılı bildirim tarihinden başlar dendiği için, dava konusu edilecek işlemin ilgisine tebliğ edilmedikçe dava açma süresi işlemeye başlamayacaktır⁸. Danıştay içtihatları ile de benimsenen yazılı bildirim ilkesi hem Anayasanın 125 inci maddesi hükmünün hem de İdari Yargılama Usulü Kanununun bir gereğidir (Gözübüyük, 1996: 352). 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 10 uncu maddesi gereğince, tebligatın muhatabın bilinen en son adresine yapılması gerekmektedir. Kanun tebligatı kabule yetkili kişilere tebliğ yapılmasını da muhataba tebliğ olarak kabul etmektedir. Söz konusu Kanunun 32 inci maddesi gereğince, usulüne aykırı yapılan tebligatlarda "muhatabın beyan ettiği tarih" tebliğ tarihi olarak kabul edilmektedir.

İdari işlemin birden çok kişiyi doğrudan ilgilendirmesi hallerinde, tebligatın her birine ayrı ayrı yapılması zorunludur. Dolaylı olarak ilgili kişilere bildirim imkânı olmadığından,

⁶ Danıştay İDDK 03.11.2016 tarihli ve E. 2016/3317, K. 2016/2812 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 145, s. 335.

⁷ Danıştay 15. Dairesi 18.10.2017 tarihli ve E. 2017/2609, K. 2017/5755 sayılı Kararı, Danıştay İDDK 31.10.2013 tarihli ve E. 2012/523, K.2013/3371 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 135, s. 403.

⁸ Danıştay 5. Dairesi 07.03.1991 tarihli ve E. 1988/2944, K. 1991/393 sayılı Kararı.

dava açma süresinin ilgili işlemin yayımlanması ile işlediğini kabul etmek gerekecektir. İlâveten, dava süresinin işlemeye başlayabilmesi için yapılan bildirim uygun ve tam olması da gerekmektedir. Başka bir ifade ile ilgisine karar metni gönderilmeksizin, sadece sonuç bölümü veya bir kısmının bildirilmesi ile yapılan tebligatlar tam bildirim sayılmayacaktır. Bu hallerde, ilgilinin idareye dava açma süresi içinde başvurarak kararın tamamının kendisine tebliğini talep etmesi gerekmektedir. Dava açma süresinin başlayabilmesi için bildirim tarihinin de belgelendirilmesi gerekir ki, yazılı bildirim yapıldığı tarihin kanıtlanması da idareye düşmektedir (Tan, 2014: 1023, 1026). Ayrıca, Danıştay kararlarına göre, dava açma süresinin başlatacak olan yazılı başvuru mercii ve süresini de gösteren bildirimdir. Bu nedenle, ilgiliye yapılan tebligatlarda, başvurulacak kanun yolları ve idari merciler ile başvuru sürelerinin gösterilmemiş olması durumunda dava açma süresinin geçirilmiş olduğu gerekçesi ile davanın reddedilmesi mümkün olmayacaktır⁹.

2.2. Dava Açma Süresinin Durması ve Yeniden İşlemeye Başlaması

İdarenin işlemini kendi yararına bulmayan kişi, yargıya gitmeden önce, idareye başvurarak durumun kendi yararına düzeltilmesini sağlamak ister. Kural olarak, dava açma süresi içerisinde idareye yapılan başvuru dava açma süresini durdurur (Gözübüyük, 1996: 366).

Dava açma süresi içinde yapılan hiyerarşik başvuru üzerine duran dava açma süresi, idarenin açık veya zımni cevabı üzerine yeniden işlemeye başlar (Duran, 1946: 149). İdari Yargılama Usulü Kanununun 11 inci maddesi gereğince, işlemeye başlamış olan dava açma süresinin kesilmesi için, “işlemi tesis eden makamın bir üst makamına” bu yoksa “işlemi tesis eden makama” yazılı olarak başvurulması şarttır. Bu yazılı başvuruda, işlemin değiştirilmesi, kaldırılması veya yeni bir işlem tesisi de istenmiş olmalıdır. Burada dikkat edilecek nokta “işlemin itiraz edilebilir bir işlem” niteliğini taşımasıdır. İşleme karşı itiraz yolu kapalı ise doğrudan dava açma süresi işlemeye başlayacaktır. Bununla birlikte, idareye ikinci kez yapılan başvuru yeniden işlemeye başlamış olan dava açma süresini ikinci kez durdurmaz (Gözübüyük, 1996: 368).

Bu şekilde duran dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması için ise, idare tarafından bir cevap verilmiş olması veya başvurudan itibaren altmış günlük zımni red süresinin geçmesi lazımdır. Bu durumda süre kaldığı yerden işlemeye devam edecektir. Zımni red süresi dolduktan sonra idarenin açıkça ret kararı vermiş olması ise dava açma süresini etkilemeyecektir (Gözübüyük, 1996: 368). İdare tarafından altmış günlük süre içerisinde verilen cevap kesin değilse, ilgili bunu istemin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir, ancak bekleme süresinin başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemeyeceği dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük

⁹ Danıştay 13. Dairesi 19.02.2015 tarihli ve E. 2014/5264, K. 2015/681 sayılı Kararı.

sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içerisinde dava açılması mümkün olduğu Danıştay kararlarında ifade edilmektedir¹⁰.

İstem reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlamaktadır ve bu sürenin hesabında, başvurma tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır. Bu husus Danıştay kararlarında;

“...ilgiliiler tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasının üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebileceği, bu başvurmanın işlemeye başlamış olan dava açma süresini durduracağı, altmış gün içinde bir cevap verilmezse istemin reddedilmiş sayılacağı ... dava açma süresinin yeniden başlayacağı ve başvurma tarihine kadar geçmiş sürenin de hesaba katılacağı...”

şeklinde ifade edilmektedir¹¹. Örneğin, dava açma süresinin altmış gün olduğu hallerde başvurma tarihine kadar on gün geçmiş ise, bu başvuruya cevap verildiği hallerde geri kalan elli günlük süre içerisinde davanın açılması gereklidir. Bu süre geçirildikten sonra idare ilgilinin başvurusuna cevap verilirse, dava açma süresi yeniden başlamayacaktır (Ergen, 2007: 532). Danıştay tarafından bu konuda verilen bir kararda¹², davacıya 31.10.2012 tarihinde tebliğ edilen disiplin cezasına karşı ilgilinin işlemi tesis eden idari mercie başvuruda bulunması üzerine verilen 11.12.2012 tarihli kararın 09.01.2013 tarihinde davacıya tebliğ edildiği davada, idare tarafından altmış günlük süre içerisinde cevap verilmemesi üzerine oluşan zımnî ret işleminden itibaren altmış gün içerisinde ve en son 07.03.2013 tarihinde dava açılması gerektiği yönünde verilen kararda dava süre aşımı olmadığı gerekçesi ile temyizden bozulmuştur.

Sürenin durması kavramını ele alırsak, idari makamlara İdari Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu ve 11 inci maddeleri uyarınca yapılan başvurular, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kuruluna yapılan müracaatlar ve Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvurular dava açma süresinin durmasına neden olmaktadır. Dava açma süresinin kesilmesi halinde buna ilişkin neden ortadan kalkınca, o zamana kadar işlemiş olan süre dikkate alınmaksızın dava açma süresi yeniden başlayacaktır. Bununla birlikte, dav açma süresinin durması halinde, durma nedeni ortadan kalktığı anda, süre kaldığı yerden işlemeye devam edecektir. Ayrıca dava açma süresinin durmasından bahsedebilmek için, başvurunun dava açma süresi içerisinde yapılmış olması da gereklidir. Dava açma süresi geçirildikten sonra yapılan başvurular, artık bulunmayan bir sürenin durması da söz konusu olamayacağından, sürenin durmasına neden olmayacaktır (Ergen, 2007: 362, 533-536).

¹⁰ Danıştay İDDK 28.03.2017 tarihli ve E. 2017/774, K. 2017/3038 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 145, s.182.

¹¹ Danıştay 12. Dairesi 23.12.2013 tarihli ve E. 2013/10983, K.2013/12389 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 135, s. 427.

¹² Danıştay 12. Dairesi 23.12.2013 tarihli ve E. 2013/10983, K.2013/12389 sayılı Kararı, Danıştay Dergisi, Sayı: 135, s. 431.

3. KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNA YAPILAN BAŞVURULARIN DAVA AÇMA SÜRELERİNE ETKİSİ

3.1. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu Kapsamında Dava Açma Sürelerinin Durması

Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru yapılması, başvuru konusu idari işleme karşı dava açma süresini durdurmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumuna, dava açma süresi içerisinde başvuru yapılması, karar aşamasına kadar sürenin aşılmasını kaçınılmaz olarak ortaya çıkaracaktır. Bu nedenle, Kuruma yapılan başvurunun dava açma süresini durdurması hukukumuz açısından mutlak bir ihtiyaçtır (Erhürman, 1998: 177).

6328 sayılı Kanunun “Kuruma Başvuru ve Yapılacak İşlemler Başvuru ve usulü” başlıklı 17 nci maddesinin ilgili fıkraları;

“(4) Kuruma başvuruda bulunulabilmesi için, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda öngörülen idari başvuru yolları ile özel kanunlarda yer alan zorunlu idari başvuru yollarının tüketilmesi gereklidir. İdari başvuru yolları tüketilmeden yapılan başvurular ilgili kuruma gönderilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, idari başvuru yolları tüketilmese dahi başvuruları kabul edebilir. ...

(7) Kuruma, dördüncü fıkra uyarınca yapılacak başvuruya idare tarafından verilecek cevabın tebliği tarihinden, idare başvuruya altmış gün içinde cevap vermediği takdirde bu sürenin bitmesinden itibaren altı ay içinde başvurulabilir. Başvuru tarihi, dilekçenin Kuruma, valilik veya kaymakamlıklara verildiği, diğer hâllerde başvurunun Kuruma ulaştığı tarihtir.

(8) Dava açma süresi içinde yapılan “başvuru”, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.”

hükümlerini içermektedir.

Bu maddeye göre şikâyet başvurusunda bulunabilmek için, kural olarak idari başvuru yollarının tüketilmiş olması gerekmektedir. Aksi takdirde bu başvuru, ilgili idari mercie gönderilecektir. Bu anlamda Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru için idari başvuru yollarının tüketilmiş olmasının bir gerek şart olduğu düşünülebilir. Telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde ise Kurum yasada tanınmış olan takdir yetkisini kullanarak, idari başvuru yolları tüketilmese dahi yapılan başvuruları kabul edebilecektir. Ayrıca, Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 12 nci maddesi uyarınca, idarenin tutum ve davranışlarına ve kesin işlemleri hakkında yapılan başvurularda da idari başvuru yollarının tüketilmesi şartı aranmayacaktır.

Bu kapsamda kural olarak, idari başvuru yollarının tüketilmiş sayılması için, başvuru yapanın, idarî işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasını, bir üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan idarî dava açma süresi içinde istemesi; idari eylemden kaynaklı bir zarar varsa; bu zararın giderilmesinin, yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrenildiği tarihten itibaren bir

yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareden talep etmesi; yanı sıra, özel kanunlarda yer alan zorunlu idarî başvuru yolları varsa bunların da tüketmesi gerekmektedir.

6328 sayılı Kanununun 17 nci maddesi son fıkrasında ise; dava açma süresi içinde yapılan başvurunun, başvuru konusu işleme ilişkin, dava açma süresini durduracağını hükme bağlanmaktadır. Kanunun bu fıkrada, *başvuru* ifadesini kullanmakla, herhangi bir ayırım gözetmeksizin Ombudsmana yapılan “usulüne uygun başvuruların” başvuru konusu işlem için dava açma süresini durduracağını belirlemektedir. Bu durumda; başvurunun;

- Kamu Denetçiliği Kurumu’na uygun yöntemlerle ulaşılmış olması
- İYUK gereğince idari başvuru yollarının tüketilmesi (*istisnaları mevcuttur*)
- İşleme karşı dava açma süresinin geçirilmemiş olması

şartlarını birlikte karşılaması halinde dava açma süresini durduracağını kabulü gerekecektir.

Başvurunun Kuruma ulaştığı tarihin belirlenmesi, özellikle günümüzde sayısı giderek artan elektronik yolla yapılan başvurularda önem kazanmaktadır. Bu noktada elektronik iletinin Kurum kayıtlarına ulaştığı tarihin başvuru tarihi olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Ankara dışındaki illerde ve ilçelerde yapılan başvurularda ise, şikâyet dilekçesinin valilik ve kaymakamlıklara verildiği tarih de Kuruma ulaşma tarihi olarak kabul edilmektedir.

Dava açma süresi içerisinde Kuruma yapılan şikâyet başvurusu, işlemeye başlamış olan dava açma süresini durduracağından, Kuruma başvuru yapıncaya kadar geçen sürenin dava açma süresinin hesabında dikkate alınması gerekmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 53 üncü maddesi uyarınca, Kuruma başvuru süreleri, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlamaktadır. Tatil günleri sürelere dâhil olup, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzamaktadır.

Kurum başvuruları; başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandırmaktadır. Devamında, inceleme ve araştırma sonuçlarını ve önerilerine başvuran kişiye ve başvuru konusu işlemi tesis etmiş olan idareye bildirmektedir. Kendisine önerilerde bulunan idare, kurumun önerilerini ve tesis ettiği işlemi uygulanabilir nitelikte bulmuyorsa bu durumun gerekçesini de otuz gün içerisinde Kuruma bildirmek durumundadır.

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesi dava açma sürelerinin yeniden işlemeye başlamasını detaylı olarak düzenlemektedir. Maddeye genel olarak bakıldığında, Kurum tarafından başvurunun kabul edilmesi, reddedilmesi ve inceleme süresinin aşılması olarak üçlü bir ayrıma gidildiği görülmektedir. Bu madde gereğince; başvurunun Kurum tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava

açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacaktır. Başvurunun Kurum tarafından kabul edilmesi hâlinde ise, ilgili merci Kurumun önerisi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacaktır. Konuya ilişkin Kurum incelemesinin, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandırılmaması halinde ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

3.2. Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Kapsamında Dava Açma Sürelerinin Yeniden İşlemeye Başlaması

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) genelinde Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen karar türleri bazında dava açma sürelerinin yeniden işlemeye başlaması açısından ayrıntılı düzenleme getirildiği görülmektedir.

Yönetmeliğin 19 uncu maddesi kapsamında, şikâyet başvurusunun ön incelemesi üzerine “İncelenemezlik Kararı” verilirse, bu kararın şikâyetçiye tebliğ edileceği ve söz konusu kararın tebliği ile birlikte durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden tekrar işlemeye başlayacağı düzenlenmektedir.

Başvuru konusuna ilişkin idari başvuru yolları tüketilmemiş ise “Gönderme Kararı” verilir ve bu karar da ilgisine tebliğ edilir. Yönetmelik kapsamında bu durumda durmuş olan dava açma süresinin işlemesine dair ayrıca bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak İdari Yargılama Usulü Kanunu gereğince idari başvuru yollarının tüketilmemesi, 11 inci madde kapsamındaki ihtiyari idari başvurularda, dava açma süresini durdurmaktadır. Bu nedenle Gönderme Kararı açısından; ilgili idare tarafından şikâyetçiye bir cevap verilmişse bu cevabın tebliği tarihinden, ilgili idare tarafından altmış gün içinde cevap verilmemiş ise bu sürenin bittiği tarihten itibaren idarenin işlemine karşı, Kuruma başvuru ile durmuş olan dava açma süresinin devam edeceği değerlendirilebilir.

Yönetmeliğin 31 inci maddesinde; şikâyet başvurusuna ilişkin inceleme ve araştırma sonucunda verilen Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen karar türleri arasında; Tavsiye Kararı, Ret Kararı, Dostane Çözüm Kararı ile Karar verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar sayılmaktadır. Burada dikkati çeken husus Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararının ayrıca belirtilmemiş olmasıdır.

Yönetmeliğin 36 ncı maddesi, Kuruma yapılan başvurunun, şikâyet tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılmaması halinde ilgisine sonuçlandırılmama gerekçesi ve dava açma süresinin işlemeye başladığının bildirilmesini hükme bağlamaktadır. Yönetmelik genelinde, diğer karar türleri açısından, dava açma süresinin yeniden

işlemeye başlayacağı tarihe dair ilgisine bilgi verilmesi yükümlülüğü bulunmamaktadır. Bu hususun kendi içinde düzenleme mantığı açısından tutarlı olduğu düşünülebilir. Zira Yönetmelik 36 ncı maddesi ile Kurumun kontrolünde olan bir alanda hak düşürücü süreye dair başvuru bilgileri hakkında bilgilendirme yapma yükümlülüğü getirmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumuna yapılan başvuru üzerine durmuş olan dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması ise; aynı Yönetmeliğin “Dava Açma Süresinin Yeniden İşlemeye Başlaması” başlıklı 38 inci maddesinde başvuru üzerine verilen karar türü veya 6 aylık inceleme süresinin aşılması yönünden aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“(1) Şikâyet başvurusunun Kurum tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

“(2) Şikâyet başvurusunun Kurum tarafından yerinde görülerek kabul edilmesi hâlinde; ilgili merci Kurumun tavsiyesi üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis etmez veya eylemde bulunmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlar.

“(3) Kurumun dostane çözüm kararı veya karar verilmesine yer olmadığına dair karar vermesi hâlinde durmuş olan dava açma süresi kararın ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.

“(4) Kurumun, inceleme ve araştırmasını, şikâyet başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde bu durum gerekçesiyle birlikte şikâyetçiye tebliğ edilir. Durmuş olan dava açma süresi tebliğden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlar.”

Bununla birlikte, söz konusu maddede Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararına yer verilmediği göze çarpmaktadır. Söz konusu Kararın niteliği itibariyle; Ret Kararı ve Tavsiye Kararının birleşiminden oluştuğu düşünüldüğünde, ayrıştırılabilir idari işlemler açısından; Kararın ret kısmında yer alan başvuru konusu idari işlem açısından; gerekçeli kararın ilgisine tebliğinden itibaren; Kararın tavsiye kısmında yer alan başvuru konusu idari işlem açısından; idare Kurumun tavsiyesi üzerine 30 gün içinde işlem/eylem tesis etmez ise bu tarihten itibaren Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru ile durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden devam edeceği değerlendirilebilir.

SONUÇ

Anayasamızın 125 inci maddesi gereği, idarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar. İdari Yargılama Usulü Kanunu gereğince, dava açma süresi, idari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirim yapıldığı, tarihi izleyen günden başlamaktadır. Mevzuatımız gereğince, Kamu Denetçiliği Kurumu’na dava açma süresi içinde yapılan başvuru, “başvuru konusu işlem açısından” işlemeye başlamış olan dava açma süresinin durmasına neden olmaktadır.

Bu başvuru üzerine durmuş olan dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması ise Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereğince, başvuru üzerine Kurum tarafından verilen karar türlerine göre,

ya işlemin başvurucuya tebliğinden ya da ilgili idarenin işlem/eylem tesis etme veya etmeme tarihinden itibaren kaldığı yerden devam etmektedir. Yönetmelik bu noktada, İncelenemezlik Kararı, Dostane Çözüm Kararı, Karar Verilmesine Yer Olmadığına Dair Karar'ın ilgiliye tebliğinden itibaren dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye devam edeceğini düzenlemektedir. Tavsiye Kararı verilmesi halinde ise, bu karar üzerine ilgili idare otuz gün içerisinde bir işlem veya eylem tesis etmez ise süre işlemeye devam edecektir. Altı aylık inceleme süresinin aşılması veya Ret Kararı verilmesi hallerinde ise, Yönetmelik söz konusu kararın gerekçesi ile ilgisine tebliği üzerine dava açma süresinin işlemeye devam edeceğini düzenlemektedir. Bu nedenle, inceleme süresinin aşılmasına dair veya Ret Kararının bildiriminde, tebligat içeriğinde süre aşımı veya ret gerekçesinin açıkça yer almasının gerektiği, aksi takdirde yapılan tebligatın usulüne uygun sayılmayacağı düşünülebilir. Bahsi geçen düzenlemede Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararına yer verilmediği ve ancak, bu Kararın niteliği itibariyle; Ret ve Tavsiye Kararlarının bir araya gelmesinden oluştuğu düşünüldüğünde, Kararın ret kısmında yer alan başvuru konusu idari işlem açısından; gerekçeli kararın ilgisine tebliğinden itibaren; Kararın tavsiye kısmında yer alan başvuru konusu idari işlem açısından; idare Kurumun tavsiyesi üzerine otuz gün içinde işlem/eylem tesis etmez ise bu tarihten itibaren durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden devam edeceği değerlendirilebilecektir.

Ombudsmanlık Kurumlarına yapılan başvurunun dava açma sürelerine etkisi açısından yabancı ülke mevzuatları incelendiğinde, Ombudsmana yapılan başvurunun çoğunlukla dava sürelerini etkilemediğini görmekteyiz. Bununla birlikte, Ombudsman dava konusu edilen bir konuya bakmaktan genellikle imtina etmektedir. Ayrıca, Ombudsmanın kendisine intikal eden başvuru sonrasında “başvuru konusu idari işlem için” ilgili idareden o işlemin uygulamasının durdurulmasını talep edebildiğini de görmekteyiz. Böylece inceleme altındaki işlemin uygulaması inceleme süresince idare tarafından askıya alınmış olmaktadır.

Ombudsmanın inceleme altına aldığı bir konuya ilişkin idari uygulamanın askıya alınmasını talep edebilme yetkisi hâlihazırda bizim mevzuatımızda yer almamaktadır. Bununla birlikte hukuka aykırı olduğu çok açık olan ve/veya yoğun şikayet gelen ve kamuoyunda tepkiye neden olan bazı uygulamaların inceleme süresince askıya alınması talep edebilme türünden bir yetkinin ilgili kanuni düzenlemede yer almasının faydalı olabileceği düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- ASLAN, Süleyman (1986). “İngiltere’de Ombudsman Müessesesi”, **Amme İdaresi Dergisi**, 19 (1), 157- 172.
- AZRAK, Ülkü (1969). **Yargı ve İdare: İki Fonksiyonun Karşılaştırılması Üzerine Bir Teorik Deneme**, İÜHFİM, 34 (1-4): 129-155.
- BERTRAN, Michele (2002). “Judiciary Ombudsman: Solving Problems in the Courts.” **Fordham Urban Law Journal**, Article 4, V.29 (5), 2099-2116.
- DURAN, Lütfi (1946). **İdari Müracaatlar ve Bunların Karşısında İdarenin Sükutu**, İ.Ü.H.F.M. C XII, S.1.
- ERGEN, Cafer (2007). **İdari Yargıda Dava Açma Süreleri**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ERHÜRMAN, Tufan (1998). “Ombudsman”, **Amme İdaresi Dergisi**, Cilt: 31, Sayı: 3, s. 87-102.
- EUROPEAN UNION, (2011). **The European Ombudsman’s guide to complaints**, ISBN 978-92-9212-251-5, Germany.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref (1996). **Yönetmelik Yargı**, 10. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref ve Turgut Tan (2012). **İdare Hukuku, İdari Yargılama Hukuku**, Cilt 2, 5. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara.
- GÜÇLÜ, Yaşar (2012). **Temel Kanunlarda ve Usul Kanunlarında Yeralan Süreler**, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- KARAHANOGULLARI, Onur (2015). **İdarenin Hukukla Kavranması Yasallık ve İdari İşlemler**, 3. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara.
- KRIEBAUM, Ursula and Gabriele Kucsko Stadlmayer (2016). **Asian Ombudsman Institutions, A Comparative Legal Analysis**, Mörlenbach, Germany.
- PAYASLIOĞLU, Arif (1969). “Yönetimde Davaları Azaltma Yolları”, **Amme İdaresi Dergisi**, 2 (3) 3-13.
- PİCKL, Victor J. (1986). “Ombudsman ve Yönetimde Reform” (Çeviren: Turgay Ergun), **Amme İdaresi Dergisi**, 19 (4), s.37-46.
- SEZEN, Seriyeye (2001). “Ombudsman: Türkiye İçin Nasıl Bir Çözüm”, **Amme İdaresi Dergisi**, 34 (4): 71-96.
- STADLMAYER, Gabriele Kucsko (2008). **European Ombudsman Institutions, A Comparative Legal Analysis Regarding The Multifaceted Realisation Of An Idea**, SpringerVienNewyork, Austria.
- TAN, Turgut (2014). **İdare Hukuku**, 3. Baskı, Turhan Kitapevi, Ankara.
- TAYŞİ, İsmet (1997). “Ombudsman Kurumu ve Ülkemizde Uygulanabilirliği”, **Sayıştay Dergisi**, S.23, 1997, s.110.
- TORTOP, Nuri (1998). “Ombudsman Sistemi ve Çeşitli Ülkelerde Uygulanması”, **Amme İdaresi Dergisi**, 31 (1), 3-11.
- UNDP (2006). **Guide for Ombudsman Institutions, How to Handle Complaints**, United Nations Development Programme, Bratislava, Slovak Republic.